

Lug'aviy o'zlashmalarning lingvistik tadqiqi.

Raximov Xusniddin Tojakmatovich,
Namangan davlat universiteti, katta o'qituvchi.

Annotatsiya:

Leksik o'zlashtirishni lingvistik o'rganish odamlarning ikkinchi tilda o'z so'z boyligini qanday egallashi va kengaytirishini tekshirishni o'z ichiga oladi. Ushbu maqola yangi so'zlarni o'rganish bilan bog'liq kognitiv mexanizmlar, naqshlar va strategiyalarga, jumladan, ularning ma'nolari, shakllari va kontekstual ishlatilishiga qaratilgan. Ushbu tadqiqot sohasidagi natijalar tilni o'rgatish amaliyoti, o'quv dasturlarini ishlab chiqish va baholash usullari haqida ma'lumot beradi, talabalarning kommunikativ kompetensiyasini va tilni umumiy o'zlashtirish muvaffaqiyatini oshiradi.

Kalit so'zlar: lug'at, lingvistik tadqiqi, leksik o'zlashtirish, leksik birliklar, til.

Abstract:

The linguistic study of lexical acquisition involves examining how people acquire and expand their vocabulary in a second language. This paper focuses on the cognitive mechanisms, patterns, and strategies involved in learning new words, including their meanings, forms, and contextual uses. provides information on assessment methods, improves students' communicative competence and general language acquisition success.

Key words: vocabulary, linguistic research, lexical acquisition, lexical units, language.

Аннотация.

Лингвистическое исследование лексического усвоения включает изучение того, как люди приобретают и расширяют свой словарный запас на втором языке. В этой статье основное внимание уделяется когнитивным механизмам, закономерностям и стратегиям, связанным с изучением новых слов, включая их значения, формы и контекстное использование. Предоставляется информация о методах оценки, улучшается коммуникативная компетентность учащихся и общий успех в овладении языком.

Ключевые слова: словарный запас, лингвистические исследования, лексическое усвоение, лексические единицы, язык.

KIRISH.

Leksik o'zlashtirish til o'rganishning asosiy jihati bo'lib, odamlarga lug'atni shakllantirish, matnlarni tushunish va ikkinchi tilda samarali muloqot qilish imkonini beradi. Ushbu maqola leksik birikmalarning lingvistik tadqiqining umumiy ko'rinishini taqdim etish, o'quvchilarning turli lingvistik kontekstlarda leksik birikmalar bilan qanday uchrashishi, ularni o'zlashtirishi va ulardan foydalanishiga oydinlik kiritishdan iborat. Kognitiv jarayonlar, kirish manbalari va leksik o'zlashtirishning rivojlanish bosqichlarini o'rganish orqali ushbu maqola lug'atni o'rganish va uning tilni o'zlashtirishdagi ahamiyati haqidagi tushunchamizni yaxshilashga intiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Leksik o'zlashtirishni o'rganish til o'rganuvchilarda lug'at rivojlanishining bir qancha qonuniyatlari va tendentsiyalarini ochib beradi. Ushbu naqshlar kontekstli belgilarga, chastotaga asoslangan o'rganishga, semantik tarmoqlarga va leksik repertuarni kengaytirish uchun so'z birikmalariga tayanishni o'z ichiga oladi. [5]

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilar ko'pincha o'qish, tinglash va nutq faoliyati orqali yangi so'zlarga duch kelishadi, takroriy ta'sir qilish va mashq qilish leksik elementlarning yaxshiroq saqlanishi va ularning kommunikativ repertuariga integratsiyalashuviga olib keladi. Muvaffaqiyatli leksik o'zlashtirish o'quvchilardan yangi lug'at bilan uchrashish, qayta

ishlash va o'zlashtirish uchun samarali strategiyalarni qo'llashni talab qiladi. Asosiy strategiyalar kontekstdan xulosa chiqarish, mnemonik qurilmalardan foydalanish, so'zlar ro'yxatini yaratish, faol eslab qolish va mazmunli kontekstda so'zlardan foydalanishni mashq qilishni o'z ichiga oladi. Ushbu strategiyalarni til o'rganish tartiblariga kiritish orqali o'quvchilar lug'aviy o'zlashtirish ko'nikmalarini oshirishlari, so'z boyligini saqlashni yaxshilashlari va so'z ma'nolari va qo'llanishlarini yanada chuqurroq tushunishlarini rivojlantirishlari mumkin. Leksik o'zlashtirishni o'rganish til o'rgatish, o'quv dasturlarini ishlab chiqish va baholash amaliyoti uchun muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar lug'atni o'zlashtirish bo'yicha tadqiqotlardan lug'atga boy o'quv materiallarini loyihalash, lug'atga yo'naltirilgan darslarni amalga oshirish va lug'atni rivojlantirish bo'yicha mashg'ulotlarni til kurslariga integratsiyalashgacha foydalanishlari mumkin. Leksik bilimlarni baholash, shuningdek, tilni bilish darajasini baholashda ma'lumot berishi, so'z boyligining o'sishini kuzatishi va vaqt o'tishi bilan o'quvchilarning leksik rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun o'quv tadbirlarini boshqarishi mumkin.[4]

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

Leksik o'zlashtirishni lingvistik tadqiq qilishda asosiy e'tibor kishilar ikkinchi tilda o'z so'z boyligini qanday egallashi va kengaytirishga qaratilgan. Leksik o'zlashtirish so'zlarni, jumladan, ularning ma'nolari, shakllari va kontekstda ishlatilishini o'z ichiga oladi. Bu jarayon til o'rganuvchilar uchun zarur, chunki u matnlarni tushunish, samarali muloqot qilish va o'z fikrlarini ravon ifodalash imkonini beradi. Leksik o'zlashuvlarni lingvistik o'rganish bo'yicha tadqiqotlar yangi so'zlarni o'rganish va saqlab qolish bilan bog'liq kognitiv mexanizmlarni o'rganadi.[3]

U ta'sir qilish chastotasi, semantik assotsiatsiyalar, kontekstli belgilar va lug'atni o'zlashtirishga ta'sir qiluvchi individual o'rganish strategiyalari kabi omillarni o'rganadi. Ushbu omillarni tushunish o'qituvchilarga til o'rganuvchilar orasida leksik o'zlashtirishni osonlashtiradigan samarali o'qitish usullarini ishlab chiqishda yordam beradi. Leksik o'zlashtirishni lingvistik o'rganishning asosiy jihatlaridan biri lug'at rivojlanishidagi qonuniyatlarni aniqlashdir. Tadqiqotchilar o'quvchilar o'qish, tinglash yoki nutq faoliyati orqali yangi so'zlarga qanday duch kelishlarini va ularni qayta ishlashlarini tahlil qilishadi. Ular takroriy ta'sir va amaliyot leksik elementlarning o'quvchining aqliy leksikonida mustahkamlanishiga qanday hissa qo'shishini o'rganadilar. Lug'atni o'zlashtirishda naqshlarni aniqlash orqali tadqiqotchilar lug'atni o'rganish natijalarini optimallashtirish uchun dalillarga asoslangan strategiyalarni ishlab chiqishlari mumkin.[2]

Bundan tashqari, leksik o'zlashtirishni lingvistik o'rganish o'quvchilarning so'z boyligini kengaytirish uchun foydalanadigan strategiyalarni yoritib beradi. Ushbu strategiyalar mnemonik qurilmalardan foydalanish, so'zlar ro'yxatini yaratish, kontekstdan so'z ma'nolarini chiqarish va haqiqiy vaziyatlarda so'zlardan foydalanishni o'z ichiga olishi mumkin. Turli xil o'rganish strategiyalarining samaradorligini o'rganish orqali tadqiqotchilar o'quvchilarning leksik o'zlashtirish ko'nikmalarini qanday oshirishi va so'z boyligini saqlashni yaxshilashlari haqida qimmatli ma'lumotlarni taqdim etishlari mumkin. Leksik o'zlashtirishni lingvistik o'rganishning oqibatlari tilni o'rgatish va o'quv dasturlarini ishlab chiqishga ham taalluqlidir. O'qituvchilar tadqiqot natijalaridan lug'atga boy o'quv materiallarini ishlab chiqish, maqsadli lug'at yo'riqnomalarini amalga oshirish va o'quvchilarning leksik bilimlarini samarali baholash uchun foydalanishlari mumkin. Til o'rgatishda tadqiqotdan ma'lumotga ega amaliyotlarni integratsiyalash orqali o'qituvchilar o'z o'quvchilari uchun yanada samarali va mazmunli lug'at o'rganish tajribasini targ'ib qilishlari mumkin.[1]

XULOSA.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, leksik o'zlashtirishning lingvistik tadqiqi ikkinchi tilda lug'atni

o'rganishning kognitiv, lingvistik va pedagogik jihatlari haqida qimmatli fikrlarni beradi. Leksik o'zlashtirishning qonuniyatlari, strategiyalari va oqibatlarini o'rganish orqali tadqiqotchilar so'z boyligini rivojlantirish haqidagi tushunchamizni oshirishi, tilni o'rgatish amaliyoti haqida ma'lumot berishi va amaliy tilshunoslikning kengroq sohasiga hissa qo'shishi mumkin. Oxir oqibat, leksik o'zlashtirish bo'yicha bilimlarimizni oshirish til o'rganuvchilarga o'z so'z boyligini kengaytirish, kommunikativ kompetentsiyalarini oshirish va turli kontekstlarda ko'p tilli o'zaro ta'sirlarda yanada samarali ishtirok etish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Расулов Р. Умумий тилшунослик. -Тошкент. Фан, 2007. - Б. 255.[1]
2. Узбек тилининг изошли лугати. I т. Магруфова З.М. Тахрири остида - М.: Русский язык, 1981. 228-6.[2]
3. Узбек тилининг изошли лугати. 1 жилд. Мадвалиев А. тахрири остида. -Т.: Узбекистан миллий энциклопедияси, 2006. 624-6.[3]
4. Rasulov R. (2020). Kelajak - til sohiblariniki. Til va adabiyot ta 'limi, 7(7), 6364.[4]
5. Ботирова Ш.И. (2020). Об обучении студентов филологии основам анализа и литературным терминам. Преподавание языка и литературы, 7(1), 82-83.[5]